

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia
si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreseze
la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu.

Manuscriptele si corespondintiele se se tramita francate
la redactiuni.

Anulu II.

Blasiu 15 Maiu 1889.

Nr. 16.

Partea besericésca.

Demnitatea preotiei crestine.

Esercitiu spiritualu rostitu de **Alesandru Barbulescu**, in sinodulu
preotiloru gr. cat. din tractulu Catinei tienutu in Sambotelecu la 8
Aprilu st. n. 1889.

»Cine vre se vina dupa mine
se se lapede de sine«.
Ev. Luca 9. 23.

Onorati ascultatori!

Chiematu a-ve intretiené pucinu cu ocaseiunea
acestoru esercitia spirituali, cându vreu se-mi deschidu
graiulu me simtiescu aprope confusu. Anim'a-mi
constrinsa cá de unu mare periclu se sbate asemenea
unei paseri, care doresce se scape din angustulu spatiu
alu coliviei sale; er' memori'a-mi — desi pregatita
pentru acestu casu totusi — pare-cá vre se-mi
denege servitiulu, lasându, cá celea adunate cu multa
ostenela, se se imprascie intogmai cá oile timide ale
unei turme de fric'a lupului agresoru. Si nu fara
causa, cáci déca consideru de o parte pre On. miei
ascultatori, trebue se marturisescu, cá atátu celi mai
betrani de cátu mine, cari prin studiulu indelungatu
si bogatu alu praicei pre terenulu pastoririi sufletesci,
cátu si cei mai tineri, caror'a studiulu teoriei le este
inca recentu in memoria, se afla pre unu nivou
frumosu de cunoscintie; pre cându, de alta parte —
eu, care cá unulu a carui praesa abea e trecutu dela
inceputu, er' studiele teoretice aprope de uitare, me
aflu in conditiuni cu multu mai nefavoritorie, cá se
potu sperá, cá — in unu objectu de atáta momentu
cum e demnitatea preotiei crestine, cu care sam de
cugetu se ve intretienu — voiu fi in puseitiune a
tiené onorata-ve atentiune cátu de cátu incordata,
cea ce se astépta chiar' si dela celu mai modestu
oratoru. Si deca cu tote acestea cutezu, cutezu

numai cu sperare in Domnulu, cáci „tu Domne esti
sperarea mea“ (ps. 90. 9); si „intru nevasulu mieu
voiu chiemá pre Domnulu, si catra Domnulu mieu
voiu striga . . . si strigarea mea intru urechile lui“
(Il. imp. 22. 7.) cáci insusi dice catra iubitiu sei
invetiacei „cereti si vi se va da“ (Luca 11. 9.) si
érasu „nu ve ingrigireti cum si ce se diceti, cáci
vi-se va dá voue ce se vorbiti“ (Mat. 10. 19) si
apoi „cine l'a chiematu pre elu óre si l'a trecutu
cu vederea“ (Is. Sir. 2. 11).

E mai presusu de ori ce dubiu, cá preoti'a
toturoru culteloru religiose, cari au esistatu ore
cându in lume s'au bucuratu totu de-a-una de o atare
onore, care a fostu mai presusu de onorea altoru
clase a omenimei. Despre care adeveru ne incre-
dintiéza istori'a, carea precum naréza viétia si faptele
unui Alesandru Marele, Juliu Caesaru si Napoleonu,
intogmai amintesce si de unu pontifex maximus la
Romani, de oraclulu Greciloru dela Delfi, de preotii
Egiptului, de braminiu Iudiani si de magii Persici.
Care lucru neci la unu casu nu s'ar' poté intimplá,
déca acestea oficia nu s'ar' fi bucuratu la poporale
amentite de una onore deosebita. Si déca suntemu
cu atentiune la istori'a poporului Judaicu, a carui
cultura religiosa s'a desvoltatu sub auspiciile unei
ingrigiri speciale a lui Domnedieu, care iususi a
provocatu pre Moise dicundu „a da la mine pre Aronu
fratele teu si pre fii lui din fii lui Israilu cá se preotiesca
mie“ (Esire 28. 1) — cându cetimu la Is. Sir. (7. 30)
„cu totu sufletulu teu te teme de Domnulu si pre
preotii lui onoreza“ si érasu cându audimu pre Davidu
psalmodiandu „nu ve atingeti de unsii miei — im-
prejurarea cá la Iudei preotii erau neatacabili si cá

chiar regii aveau fața de ei celu mai mare respectu, nu ne va surprinde de locu.

Indiginti'a unei astfelu de onori pentru clasa preotiesca nu se pote esplică de airea, de cătu din necesitatea absoluta a esistentiei unei fiintie supreme, fața cu care omenii netienendu-se demni asi manifestă in deajunsu tributulu loru de recunoscintia și nesemtiendu-se destoinicii asi marturisi intrég'a loru dependintia s'au vediutu necesitati a institui statulu preotiescu că medilocitoriu intre sine și atare fiintia suprema, caruia că unui statu mai pre susu de ordinariu omenescu a trebuitu se-i dè și onore deosebita. Cea-ce la Iudei amesuratu gradulu religiosei loru culturi de care s'au bucuratu se și manifestéza in unu astfelu de modu, care e departe de ori ce dubiu.

Acumu, déca cultele religiose ridicule și absurde, cum s'au potutu forma in decursulu vécniloru de mintea omenésca basata numai pre propri'a sa potere și autoritate au cunoscutu lips'a unei astfelu de onori pentru preotii sei, cari cu atâta poteau ride mai bine de orbi'a in care insisi faceau se retacésca poporatiunile, cu cătu scieau se reflecteze mai rationalu la actiunile loru că atari, și la cari preoti alude și Cícero atunci cându dice: me miru cum nu ride aruspicele de aruspice; și déca preotii vechiulu testamentu, cari au fostu numai tipurile unei venitorie preotii deplinite, au meritatu onore mai presusu de cătu regésca, ce vomu dice de preoti'a legi noué? ce vomu dice de preoti'a Domnului Christosu?

Spre a poté responde la acést'a întrebare credu a nu fi superflua compararea oficiulu acestei preotii cu a celoru alalte.

Se vedemu.

Precându oficiulu preotiloru anticei pagánatati se pote resumá in junghiarea animaleloru aduse spre sacrificare, in arderea acelor'a pre rogurele de focu, și in esplicarea vointiei dieiloru din intestinale animaleloru junghiate și din joculu bucătiloru de carne puse spre ardere pre jaratecu; și pre cându chiamarea preotiloru iudaici vechi testamentari stá in aceeasi junghiare a animaleloru și in arderea loru, precum și in cetirea și esplicarea la poporu a scriptureloru sacre, pre atunci oficiulu preotiloru crestini e cu totul deosebitu, e cu multu mai maretu, mai sublimu.

Cea de antania chiamare a omului pre pamentu este a-se immulti „cresce-ti și ve immultiti“ se cetesce in cartea facerei (1. 29); acést'a immultire iuse a dispusu Domnedieu se nu se pota intempla altu-cum de cătu prin nascere. Prin urnare — dupa ce Domnedieu a creatu pre omu nu din altu motivu, de cătu numai singuru că se-si faca bunatatea vediuta și semtita — pentru omu nu se pote dá o mai mare binefacere că nascerea. Dar' parintii nostri, cari ne nascu din sânge și placere corporala că se me esprimu

cu s. Ioanu gura de auru, ne nascu numai pentru pamentu. Si ore pamentulu numai se fia tint'a omului in lume? a creatu Domnedieu pre omu ore numai se fia blându că o oia, ori furiosu că unu tigru? a creatu Domnedieu pre omu ore numai se se tirăie că unu vierme, ori se se avênte că unu vulturu? se adune că o albina, ori se vietuiésca că unu grieru? se muncésca că unu bou, ori se domnésca că unu leu? desi cu parere de reu, dar' trebue se marturisimu că se afla astadi in lume și astfelu de omeni, cari se nu créda despre sine mai multu, la cari se si referescu cuvintele psalmistului (48. 21) „omulu intru onore fiindu n'a preceptu, alaturatu-s'au cu dobitocele celea fara de minte și s'a asemanatu loru“. Dar' dupa cum ne spune cartea intieptiunei lui Solomonu (2. 23) „Domnedien a ziditu pre omu spre nestricatiune și dupa asemanarea fiintiei sale l'a facutu pre elu“. Si cine ore nasce pre omu spre nestricatiune? cine nasce pre omu in sensulu cuvinteloru Domnului nostru Isusu Christosu care dice: „de nu se va nasce cineva din apa și din spiritu nu va poté se intre intru imperati'a lui Domnedien“ (ev. Ioanu 3. 5)? ore nu preotii crestini suntu chiamati a nasce pre omeni pentru vietia vecinica? ore nu mâniloru preotulu crestinu le suntu incredintiaste dorerile renascerei prin botezu, déca potu se me esprimu totu cu s. Ioanu gura de auru?

Éca o parte din oficiulu unui preotu crestinu, dicu o parte numai, căci parentii naturali nascându fața de nascutii loru — afara de ingrigirile cu cresterea pana la unu tempu ore care — si-au implinitu tota datorintá, si nu că nu le incumba, dar' neci că potu influintiá de-a dreptulu și in modu decisivu asupr'a vietiei loru pamentesci și cu atâtu mai pucinu asupr'a predestinatiunei loru din vieti'a venitoria; precându preotulu crestinu chiar' in poterea oficiulu sei este incredintiastu că prin invetiaturi și rogatiuni nu numai se alunge dela fideli sei morburile atâtu sufletesci cătu și celea corporali, ci de câte ori numai ceru acestia cu credintia ex professo suntu indatorati, că prin absolvarea de pecate se-i scape și mantuiesca și de mortea spirituala, in care au cadiutu prin pecatele loru. Este cunoscutu toturoru ce scrie fratele Domnului dupa trupu in epistola sa 5. 14. 15 unde dice: „de este intre voi cineva bolnavu se chime preotii bisericei și se se roge pentru densulu ungându-lu cu oleu in numele Domnului, și rogatiunea credintiei va mantui pre celu bolnavu și Domnulu lu- va iertá, și de va fi facutu pecate i-se voru ierta lu“. Ori dora cându a disu Domnulu nostru Isusu Christosu catra apostoli „carora veti iertá pecatele ierta-se voru și carora le veti tiené voru fi tienute“ (ev. Ioanu 20. 23) și érasu „ori câte veti lega pre pamentu voru fi legate și in ceru și

câte veti deslegá pre pamentu voru fi deslegate si in ceriu“ (Mat. 18. 18) n'a datu acésta potere totu odata si urmatoriloru loru cari suntu preotii?! ori dora intielege altu-ceva si nu invierea penitentelui din mortea pecatului? ba, da, càci altmentrea s. Ioanu gura de auru nu s'ar' fi incumetatu a dice, cà ce facu preotii aci diosu incuviintieza si Domnedieu in ceriu susu (de sacerd. libr. III. c. 4) care adeveru crestinii inca neprihaniti lu au si adi in buna credintia.

Este dar' intre nenumeratele oficie de pre pamentu unu altu oficiu, care se se pota asemaná oficiului preotiloru crestini?

Se mergemu inse mai departe. (Va urmá).

Jubirea crestinesca la inceputulu crestinatatiei.

dupa Havi-Kózlóy de Petru Birlea, preotu in Berbesci.

Diferinti'a caracteristica intre crestinatate si paganatate s'a cuprinsu in mandatulu iubirei, de pre care precum dise Mantuitorulu Christosu, va cunósce lumea pre invetiaceii sei. Si asiá liniamentulu fundamentalu a vietiei crestiniloru celoru dintaiu a fostu esercitarea cea mai estinsa a iubirei. Crestinii prin versarea sangelui loru a marturisitu si intaritu poterea credintiei loru, ér' institutelu fundate pentru seraci, veduve si morbosu erau operele acelei iubiri. Se privimu oper'a acést'a minunata cu de-a-meruntulu.

Crestinii cei de antaiu s'au ingrigitu intru atat'a despre seraci, in catu intru adeveru potemu dice, cumcá intre densii nu a fostu nici unu seracu. Cu totii au oferitu dupa potere, si dupa lipsa, si au inbogatitu visteri'a comuna, si fiindu cu privire si la sustinerea loru, si a familieloru sale, au retienutu si pentru acelea cev'a, dar' si acestea numai cu aceea credintia pia, cumcá tóte suntu darurile lui Domnedieu, si tóte suntu a fratiloru crestini, indata ce ar' avé acei'a lipsa de ele.

Acest'a a fostu comunismulu crestinu, pre care lu- descriu si delineeza faptele Apostoliloru: Nimene dintre ei (dintre credintiosi) nu a suferitu lipsa; cati aveau case si pamenturi aretóre, le-au vendutu acelea si pretiulu celoru vendute l'au adusu si l'au pusu la piciórele Apostoliloru. Si fiesce càrui'a i s'a datu amesuratu lipsei lui“. — Cu comunismulu acest'a, care stá departe de Comunismulu seclului presentu, care tientesce incetarea cu forti'a a dreptului de proprietate — se lauda Tertulianu in apologi'a sa indreptata in contr'a paganiloru: „La voi la pagani pentru bunurile sortiei inca si legatur'a naturala fratiésca se desface, — ei dar' la noi, cari suntemu unu trupu si unu sufletu, tóte cate le avemu ne suntu comune, — tóte neluandu afara nemieu numai muerile“.

Desi consimtirea aceea si eroismulu acelu sufletescu nu a remasu intre crestini intru tóta poterea sa primitiva, totusi a formatu baz'a procedurii urmate mai tardiu.

Seracii in periódele de antaiu in continuu s'au impartasitu in ajutorare, séu dela credintiosii singuratici pre cale privata, séu din visteri'a seraciloru coadunata in Beserica, care s'a infintiatu prin darea de buna voia a credintiosiloru, si se administrá prin deregatorii besericesci, spre a càreia impartire se aplicau diaconii. Visteri'a acést'a incepandu din timpurile celea de antaiu a crestinatatiei, a fostu insemnata si suficienta pentru tóte lipsele credintiosiloru. — Asiá Beseric'a din Rom'a sub Pap'a Corneliu (250), a provediutu din visteri'a seraciloru mai multu de catu pre 5000 de seraci si chiar' asiá ne spune si Chrisostomu despre Beseric'a din Antiochi'a, cà adeca acést'a in dilele lui au sustinutu mai multu de catu 3000 de veduve si de servitori, afara de presbiteri, straini, morbosu si captivi. — Si dupa-ce s'a restauratu pacea si libertatea Besericei, darnici'a n'au mai avutu margini, si donurile, cari au incursu pre sém'a Besericei si a seraciloru, au constatu acum'a nu numai din bani, vase de auru si argintu, ci si din case si din mosii. — Luandu-se afara celea de lipsa pentru preotime, celea alalte a remasu seraciloru, „pentru-cá“, precumu dice S. Ambrosiu, Beseric'a nu pentru ace'a are auru, cá pre acél'a se lu-pastréze, ci pre acél'a se lu-folosésca spre mangaierea seraciloru. La ingrigirea acést'a a besericei despre seraci in tempulu acél'a s'a alaturatu si ingrigirea Domnitoriloru intru atat'a in catu Imperatii in tóte cetatile au denumitu unu aperatoriu deosebitu a seraciloru, care a fostu pusu spre aperarea si reprezentarea celoru nefericiti. — Potemu observá mai incolo si datin'a aceea pia, prin care unele Comune besericesci s'au ajutoratu imprumutatu. Datin'a acést'a santa e asiá de vechia cá insasi beseric'a, pentru-cá si- are inceputulu in tempulu Apostoliloru, candu unele comune besericesci au grabitu intru ajutoriulu crestiniloru celoru strimtorati din Jerusalimu. Colectarea pre sém'a celoru lipsiti se intemplá precum serie santulu Pavelu in diu'a urmatóre dupa diu'a Sambetei adeca dominec'a, cu ocasiunea convenirei la servitiulu domnedicescu. Datin'a acést'a a fostu generala. — (Va urmá).

Necesitatea sciintiei si a vocatiunei pentru statulu preotiescu.

(Continuare din Nr. 15).

Déca in seclulu alu IV-lea aveau valoare cuvintele s. Chrisostomu, cu catu mai vertosu adi in seclulu alu XXIX-lea numitu alu sciintieloru, care avénta tote clasele

societății spre cultura; în care industriasiul deopotrivă cu comerciantul, se adopera spre a-și însuși științele reale; în care avocatul și angajatul; profesorul și medicul, și-ținu de fală a-se arătă cu indiferentism față de toate instituțiile și dogmele sănții noastre religioase, mă nu arare ori câte prin un sarcasm rafinat chiar a batujocări s. noastră credința, — trebuie se ni le punem cuvintele memorate la anima, propugnându adevărul creștin cu toată energi'a și iscusința contr'a uneltirilor dușmane. — Căndu cultivării științelor profane ne ataca beseric'a că ar' fi partinitoarea obscurantismului, atunci moralmente e deobligatu fii-care pastorii sufleteșcu a dă de minciuna afirmarea absurdă a inamicilor; nevoindu-se conformu facultăților sale a cultivă științele sacre și profane. — „Qui non proficit, deficit, țiene aksioma bețrana; ceta ce nu progresăza cu lumea, pre di ce merge va regresă și va remană indereptu devenindu ocara și hul'a acelor'a, cari țienu contu de vócea tēmpului, de spiritulu evului ce striga cu glasul stentoric: „progresu, știința“, — Prin urmăre preotulu, carele voesce că cu demnitate și gloria se stēe la postulul seu, n'are se stēe cu manile în sinu, uitându-se la cei ce falăie pre din aintea lui stindardulu luminei, ci cu zelul și ardóre sânta neincetatu sē se lumineze însuși, că „se fla lumina tuturoru celoru ce voru cere dela elu cuventu, despre sperarea și credința cea dintru elu“.

Din cele espuse până aci amu potutu se ne convingemu, că preotulu în sacrulu oficiu a magisteriului că invetiatoriu și evangelizatoriu are lipsa neaperatu de știința. Dăra tare retacita parere ar' avé despre oficiulu preotiei cine s'ar' inpacă cu idea, că unui preotu e destulu numai știința, fără a consideră în preotu o alta însusire totu pre atatu de însemnata, dēca nu în mă mare mesura și ace'a este vocatiunea.

Preotulu că invetiatoriu are lipsa de știința, dăra că administratoru a sântelor taine are lipsa de vocatiune. Știința și vocatiunea în preotu se completēsa un'a pre alt'a, de unde numai acel'a preotu pôte fi deseversitu — considerata firesce deseversirea în modu umanu, — și pôte servi de modelu altor'a, cari amandoue aceste însusiri le concentrēza în persón'a sa.

O însusire separată de cealaltă lu- face pre preotu, că sēu se retacēsa de pre calea adevărului, sēu incrediundu-se prea tare în sine nu arare ori lu- face se alunece în sumetia, care apoi după dis'a sântei scripturi e isvorulu și scaturiginea tuturoru pecatelor.

Dreptu-ce și S. Augustinu dice: „scientia sine charitate inflat, charitas sine scientia aberrat“. Vocatiunea înse în preotu nu e aita de catu efluxulu

carității, sēu vocatiunea e amórea față de ștatulu și oficiulu ce lu- pórta cine-va în viētia. Spre a suscitá vocatiune în cei ce erau chemati la ștatulu preotiei, sântulu Paulu apostolulu se róga că se amble conformu chemării loru dicându la (Efes. c. 4 v. 1): „dreptu-ce ve rogu pre voi frății miei, eu legatulu întru Domnulu; că cu vrednicia se amblati după chemarea vóștra, cu care sunteți chemati“. Preotulu fără vocatiune, fără consciința misiunii sublime la care e chematu, e asemenea arborelui în care nu circulēza regulatu suculu vitalu, de-o-camdata i se vede uscându-se mă o crēnga, mă unu ramurelu, și apoi pre rendu cu încetulu numai ce se observa, că uscatiunea ajunge până la trupina; căndu apoi i se pune securea la trupina; și din arbore fecundu ce erá devine lemnul uscatu, putregaiu de aruncatu în focu. — Activitatea unui preotu fără vocatiune nici căndu nu va fi beneșventată cu fructe șalutariu. — Din esperința se șcie, că unu maestru dēca nu are chiamare spre maestría lui, nici căndu nu va deveni unu maestru dibaciu și iscusitu, ci numai unu simplu carpaciu — Ce se dicemu apoi despre preotia, care nu e maestría, ci deregatoriá, și înca ce feliu de deregatoriá? *Sântulu Ioanu gura de aur* dice despre preoti: (IV verb. Int. vid. Dom.): „preotii au o deregatoriá mă mare de catu imperatii. Imperatorulu suntu incredințiate trupurile, preotiloru sufletele, — imperatulu șterge intinatinēnea trupurilor, și preotulu a pecatelor; imperatulu și- plēca capulu înaintea maniei preotiesci“, — și într'altu locu dice, că „preotiloru li s'a datu poterea, carea Domnedieu nu o au datu nici angeriloru, nici archangeliloru, căci nu loru s'a disu: „totu ce veti legá și deslegá pre pamentu voru fi legate și deslegate și în ceriu“. Éra S. Augustinu vorbindu despre demnitatea oficiului preotiescu, i numesce pre preoti: „ștalpii besericeii, cunnatii patriarșiloru, și fii profetiloru“. — Asiá-i! fericiți su- dăra preotii caror'a li s'a concediutu misiunea pre catu de frumósa pre atatu de onerátore pentru dínșii; de a împarti beneșventarea cerēșca, și a deschide canalulu daruriloru domnediesci filorulu sei sufleteșci. Fericiți suntu preotii pentru-că ei continua opulu maretiu și sântu alui Christosu, opulu mantuirei și rescumperării neamului omenescu: Ce chiamare mă sublima, ce demnitate mă frumósa, de catu a mantui suflete, a-le cresce și nutri pentru viēti'a eterna? Cu ce șideriu și pofta n'a trebui se alerge dăra preotulu la s. beserica, la cas'a lui Domnedieu, în șant'a sântelor? unde va sē se scóbore Christosu spre a se imbratișia de manile preotului, ce se aduce că o jertfa tainica pentru espiarea pecatelor lumii? Cu ce ardóre și pietate nu se va apropiá preotulu de sântulu altariu, de pre care va pasce și saturá turm'a cuventátore cu

hran'a vietiei? — Cu ce anima curata fara picu de macula n'a trebui sè se apropia preotulu de santulu altariu, pre care se aduce jert'a necruntata spre espiarea pecatelor, spre edificarea crestinilor, si spre odihn'a sufletelor adormiti parintilor, fratilor si sororilor noastre? „Si voiu intrá la altariulu lui Domnedieu, la Domnedieu celu-ce veselesce tene-rettele mele“. (Psalm. 42—4). — Si aici dorere! intru seversirea celui mai sublimu si santu opu pre pamentu multi preoti nu-si arata indestulu vocatiunea ce o au spre derogatoria santa a loru. Cati nu se apropie de santulu altariu, spre a seversí misteriu celu mai santu a santei nostre credintie, — sant'a eucharistia, — fara de nici o pregatire previa sufletesca au trupesca? Cati nu se apropie de santulu altariu — fiindu imbracati totu in vestmintele, cu cari au umblatu preste septemana si la campu, nebagandu in sèma prescisele s. canóne, cari stensu obliga pre toti preotii cá de cate ori celebréza s. liturgia, se fia imbracati in vestmentu talaru; — (Conc. provinc. 1872, t. VII c. 7) si acést'a nu fara temeiu, căci curatiani'a si onestitatea in vestmente din afara, se considera de semnu puritatii interne. De cate ori nu se celebréza s. liturgia numai cu iutiala, cu invertituri si sucituri, cari de feliu nu escita pietatea in crestinii asistenti? Déca santulu Joann gura de auru, poftesce dela preoti cá pre pamentu se petróca cá nesce angeri, cu atatu mai vertosu la altariu trebue sè se intipúesca preotulu pre sine de angerulu Domnului; prin urmare tóte misicările lui se fia pline de demnitate si suavitate, si sè se ferésca de misicări strepituóse si repentine; si mai cu sèma de nimic'a iudispusu, aspectu maniosu; precum si de ori-ce reflexiune au chiaru dogenire facia de miuistrantii besericeii, — cantore, fátu sèu alte persóne besericesci, — cari dogeniri sub durat'a santei liturgii nu au locu. —

Gratian Flont'a,

preotu greco-catolicu in Catielulu român.
(Va urmá).

Valorea ritului besericeii gr. catolice.

Cetindu studiulu liturgico-dogmaticu a domnului frate Dr. Victoru Szmigelski, in care cu zelulu ce lu-caracterizeza, tractându despre momentulu consacrarii eucharistice si epicles'a liturgiilor resaritene, des-fasiura si interpreteza atátu de frumosu motivulu de purcedere dogmatico-rituale orientalu in momentulu consacrarii: nu potu retacé dorinti'a-mi si sufocá indemnulu, provenite atátu din cetirea atenta a celui studiu, cátu cu deosebi din convingerea-mi castigata despre frumseti'a, profunditatea si insemnatatea ritului besericeii nostre orientale si se nu iau modestulu meu condeiu, cá cu binevoitori'a permisiune a Vene-rabilei Redactiuni, se conversezu si eu ceva si anume,

despre valorea ritului besericeii nostre greco-catolice, mai multu din punctu de vedere practic.

Totu actulu rituale si cuprinsulu cartiloru rituale nu suntu, decátu eflusulu si expresiunea de multeori profunda si sublime a cultulu internu si a adev-uriloru dogmatice.

Preotulu piu si conscientiosu, dilnicu si- pote reinnoi in memoria sciinti'a sa dogmatica; precându preotulu indiferentu ori neversatu in afacerile rituali, si- pierde cu incetulu si cunosciintele dogmatice acuirate in cursulu teologicu. Necesitatea sciintieloru teologice dogmatice pentru preotii dispusi in cura animarum, a-o documentá este superflu. Spre edi-ficarea salutei eterne a poporulu inse, sciintiele dog-matice si- au valorea loru operante ori efectulu loru actuale, asociate fiindu de esact'a cunosciinta si ese-cutare uniforma, armonica si intuitiva a ritulu be-sericescu, atátu intru celebrarea in modulu indegetatu a ss. Liturgii si a altoru ceremonii, cátu si intru administrarea ss. sacraminte.

Asemenea si iuvetiaturile evangelice propuse de pre amvonu — poporulu credintiosu, suntu petrun-dietore si remanu imprimate in anim'a aceluia, im-binate si tamaiate fiindu cu miresm'a adevuriloru si nuauselor de multeori atátu de incântatore — rituali-ceremoniali.

Poporulu — in genere — asculta cu atentiune atátu cuvântulu divin de pre amvonu, cátu si s. liturgia etc.; obsevându inse nepasarea ori ignoranti'a preotulu seu facia cu esecutarea receruta, pia si armonica a functiuniloru domnedieesci, — atinsu rece de monotoni'a ori celeritatea cutarui mecanismu rituale, fibrele animei lui remânu adormite ori dis-gustate, ér' functiunile besericesci, precum si conciuinea si- piedu valorea, tint'a, destinatiunea.

Omulu creatu fiindu din spiritu si corpu, — preotulu prin invetiatur'a evangelica petrunde — spiritulu, ér' prin functiunile rituali tiesute uniformu, indeplinite cu pietate si armonia — strabate sentirile. Si asia preotulu, numai prin zelos'a, uniform'a si armonie'a aplicare a cunosciintieloru dogmatice si rituali pote edificá si conduce poporulu la armoni'a vietiei religioase, esterno-interne si la salutea eterna, acestu scopu cerescu si finale.

Am disu, cá ritulu besericeii nostre gr. catolice inomisse trebue se se esecuteze prin toti preotii strictu uniformu si armonicu in tote partile si modulatiunile lui.

Preotimea vrendu acelasiu scopu — viéti'a reli-gioasa si fericirea eterna, — trebue si in interesulu prestigiului recunoscutu a ritulu orientale, dar' si in celu alu seu propriu, trebue, dicu, se voiésca a usá uniformu si piu de aceleasi medii teologice-rituali.

Nu arareori se pote audi intre poporu cá „in beserice'a de N. nu se face asia frumoasa „slusiba“ —

că la noi (ori vice versa), — că abia tiene itrosulu cu slusib'a la olaita atât'a câtu la noi vecerni'a etc. Ma s'a auditu despre unu preotu, „că tienea miss'a, punendu pe altariu inaintea ochiloru — orologiulu de busunariu si că nu unadata a accentuatu a fi servitu miss'a in 13 minute“. Se pote, că servea inainte de resaritul sorelui, că se nu-lu intréca orecumu aceasi celeritate admirabile a luminei solari! Desi spre es. la romano-catolici chiaru miss'a tacita, nu este iertatu se dureze mai pucinu de 20 minute.

Éta reputatiunea si respectulu preotului indiferentu intru esecutarea actiuniloru atâtu de sânte si momentuose, cum scade inaintea poporului credintiosu, carele altcumu cu predilectiune adhereza cultului divinu frumosu si piu esecutatu; de acea apoi se pote nasce ici-cole intre preoti invidia ori discordia; pentru-că pre preotulu mai versatu in ritulu besericescu, poporul lu- mai iubesc si lu- considera de mai aptu, ér' pe celu mai pucinu versatu in ritu, lu- tiene a fi mai de diosu; pana ce de alt'a parte acest'a in sciintiele teologice pote se fia eminente, inse in sedaru, acést'a poporul nesciindu-o apretiu in preotulu seu eventualu ignorant ori indiferente in cele rituali, scopulu e pierdutu. Éta insemnatatea, éta valoarea practica a ritului nostru orientale! (Va urmă).

Din viéti'a pastorală

In drumări practice de Titu Budu.

III. Predic'a.

Bas'a prediciei trebuie se fia evangeli'a. In data-ce predicatoarele se abate dela acést'a nu mai vestesc cuvintele lui Domnedieu. — Ore pote-se numi cuventare sânta seau predică un'a vorbire rationala-umanistica.

Noi restimu pre Christosu celu restignitu I. Cor. 1. 23. Si acést'a trebuie se o tienea inaintea ochiloru toti urmasii sautiloru apostoli.

Predic'a despre Christosu celu restignitu este pétr'a fundamentala. De unde urmăza cumca sunt a se vesti mai alesu acele adeveruri minunate ale religiunei crestine, cari trebuie se le cunosca si se le cróda fia-care crestinu. Ce câmpu largu este acést'a pentru activitatea predicatoarelui.

In contra acestora gresiescu toti aceia, carii nu remanu lângu cuvintele lui Domnedieu; ci desfasura intrebari filosofice, discusiuni teologice si disertatiuni canonistice d. e. că unde se va tiene judecat'a cea de pre urma? Gresiescu si aceia cari predică despre lucruri cari nu se tienu de mantuirea sufletésca d. e. cari predică despre avantajele vietiei de pre sate, despre regulele sanitare, despre economia si altele. Aceste n'au locu pre amvonu.

Scrietoriulu Tais dice: cumca unu preotu predicandu in serbatórea s. Josifu, a disu intre altele cum-că s. Josifu intr'atata sa ingrijita de prunculu Isusu, încātu — déca erá atunci in usu — l'ar fi si vaccinat — de versatu. — Cuventare cu multu mai prósta, decâtu se poti ride de dens'a.

In cutare carte de predică pentru dominec'a floriloru este menita predică: „pentru-ce nu este iertatu a maltrata animalele“ purcediendu din tema: „veti aflá asin'a legata“. — Predică mai multu vrednica de risu, decâtu prósta.

Apoi gresiescu predicatorii, cari predică de dragulu cuiva nu pre Isusu ci pre ideile altor'a, d. e. capelanulu care infrumsetiéza predic'a din opulu: „Orele de meditatiuni“ din caus'a că muierei lui tinere i-placu ideile din acelu opu. — Curtenitorii de acestu soiu nu suntu pentru amvonu.

Inse alipirea catra baz'a apostolica nu opresce pre predicatore se nu se acomodeze catra spiritulu tempului, de-orece acel'a are influentia mare asupr'a moralitateri.

Insusi Isusu Christosu a fostu cu privire la spiritulu vécului seu, cându a vorbitu despre farisei si a aplicatu comportarea loru in cuventarile sânta a le sale.

Este de lipsa acést'a si a acumu cându materialismulu si panteismulu nisuiesc a ataca fundamentulu religiunei nu numai in orasie dar' si in sate; — apoi nu este ertatu a le nesocoti nice avantajele cari ti-le potu intinde timpurile si evenimentele d. e. bataile mari, epidemiile si altele.

Materi'a prediceloru se afla in evangeliile de domineci si serbatori, cari pentru acea se cetescu publice, că se fia si esplicate. — S. Ambrosiu dice: „*Testamentulu vechiu este cuventulu lui Christosu, si a Lui Cuventu este si Testamentulu nou. Bé din ambe pocalele, că din ambele pre Christosu lu- bei*“.

Conciliulu din Tridentu rândniesce că predicatorii se esplice acele „*quae in missa leguntur*“. Pentru aceea — luandu-se afara predicile ocazionale — tem'a prediciei trebuie se fia in consonantia cu Evangeli'a Dominecei si a serbatoarei.

Anulu besericescu in anumite privintie este catechismulu predicatoarelui.

De buna séma nu este totu-de-un'a usiora alegerea practica a adeveruriloru discutande.

Apoi cuprinsulu cutarei predică adeseori nu este acomodabila nice pentru tempu, nice pentru locu si nice pentru ascultatori. — D. e. nu este la locul seu cându preotulu tineru in postulu mare graiesce despre chiamarea mameloru, despre relatiunile de casatoria etc. . . . despre unu preotu mai betranu in carnevalu aru poté grai cu efectu.

(Va urmă).

Indreptariu pentru predicatori.

pentru de a gasi usioru cutare-va citatiune din s. scriptura in cartile nostre rituali de Vasiliu Budescu, parochu greco-catolicu in Cinlesci. in Dieces'a Oradei-Mari.

(Continuare din Nr. 15).

Capu	Dela care si pana la care versu	In ce locu se afla?
Evangelii'a lui Marcu.		
1	1—8	Domineca inainte de Botezu
1	9—15	Luni a 12-a septemana dupa Rosalie
1	16—22	Marti a 12-a septemana dupa Rosalie
1	23—28	Miercuri a 12-a septemana dupa Rosalie
1	29—35	Joi a 12-a septemana dupa Rosalie
1	35—44	Sambata a 2-a septemana in paresemi
2	1—12	Domineca a 2-a septemana in paresemi
2	14—17	Sambata a 3-a septemana in paresemi
2	18—22	Vineri a 12-a septemana dupa Rosalie
2	23—c. 3	
	v. 1—5	Sambata 1-a septemana in paresemi
3	6—12	Luni a 13-a septemana dupa Rosalie
3	13—21	Marti a 13-a septemana dupa Rosalie
3	20—27	Miercuri a 13-a septemana dupa Rosalie
3	28—fine	Joi a 13-a septemana dupa Rosalie
4	1—9	Vineri a 13-a septemana dupa Rosalie
4	10—23	Luni a 14-a septemana dupa Rosalie
4	24—34	Marti a 14-a septemana dupa Rosalie
4	35—fine	Miercuri a 14-a septemana dupa Rosalie
5	1—20	Joi a 14-a septemana dupa Rosalie
5	22—24	Vineri a 14-a septemana dupa Rosalie
5	24—34	Luni a 15-a septemana dupa Rosalie
5	35—c. 6	
	v. 1	Vineri a 14-a septemana dupa Rosalie
6	1—7	Miercuri a 15-a septemana dupa Rosalie
6	7—13	Marti a 15-a septemana dupa Rosalie
6	14—30	Augustu 29, la liturgia
6	30—45	Joi a 15-a septemana dupa Rosalie
6	45—53	Vineri a 15-a septemana dupa Rosalie
6	54—c. 7	
	v. 1—8	Luni a 16-a septemana dupa Rosalie
7	5—16	Marti a 16-a septemana dupa Rosalie
7	14—24	Miercuri a 16-a septemana dupa Rosalie
7	24—30	Joi a 16-a septemana dupa Rosalie
7	31—fine	Sambata a 4-a septemana in paresemi
8	1—10	Vineri a 16-a septemana dupa Rosalie
8	11—21	Luni a 30-a septemana dupa Rosalie
8	22—26	Marti a 30-a septemana dupa Rosalie
8	27—31	Sambata a 5-a septemana in paresemi
8	30—34	Miercuri a 30-a septemana dupa Rosalie
8	34—fine	Domineca a 3-a septemana in paresemi
9	1—8	Augustu 7
9	9—14	Joi a 30-a septemana dupa Rosalie
9	16—30	Domineca a 4-a in paresemi
9	32—40	Vineri a 30-a septemana dupa Rosalie
9	41—c. 10	
	v. 1	Luni a 31-a septemana dupa Rosalie
10	2—12	Marti a 31-a septemana dupa Rosalie
10	11—16	Miercuri a 31-a septemana dupa Rosalie

Capu	De la care si pana la care versu	In ce locu se afla?
10	17—27	Joi a 31-a septemana dupa Rosalie
10	24—32	Vineri a 31-a septemana dupa Rosalie
10	32—45	Domineca a 5-a septemana in paresemi
10	46—fine	Luni a 17-a septemana dupa Rosalie
11	1—11	Luni in septemana lesarei de carne
11	11—23	Marti a 17-a septemana dupa Rosalie
11	22—26	Miercuri a 17-a septemana dupa Rosalie
11	27—fine	Joi a 17-a septemana dupa Rosalie
12	1—12	Vineri a 17-a septemana dupa Rosalie
12	13—17	Luni a 33-a septemana dupa Rosalie
12	18—27	Marti 33-a septemana dupa Rosalie
12	28—37	Miercuri 33-a septemana dupa Rosalie
12	38—fine	Joi 33-a septemana dupa Rosalie
13	1—8	Vineri a 33-a septemana dupa Rosalie
13	9—13	Luni in septemana fariseului
13	14—23	Marti in septemana Fariseului
13	24—31	Miercuri in septemana Fariseului
13	31—c. 14	
	v. 1—2	Joi in septemana Fariseului
14	3—9	Vineri in septemana Fariseului
14	10—42	Marti in septemana lesarii de carne
14	43—c. 15	
	v. 1—2	Miercuri in septemana lesarii de carne
15	1—15	Joi in septemana lesarii de carne
15	16—41	Or'a a 3-a in Vinerea mare
15	43—fine	Evangelii'a a 10-a a patimelor
16	1—8	Evangelii'a inviarei (voscesnea) a 2-a
16	9—fine	Evangelii'a inviarei (voscesnea) a 4-a
Evangelii'a lui Luc'a.		
1	1—fine	Juniu 24 la liturgia
2	1—20	Or'a a 5-a in ajunulu nascerei
2	20—fine	La anulu nou
3	1—18	Or'a a 9-a in ajunulu Botezului
3	19—22	Luni a 18-a septemana dupa Rosalie
3	23—c. 4	
	v. 1	Marti a 18-a septemana dupa Rosalie
4	1—15	Miercuri a 18-a septemana dupa Rosalie
4	16—22	Joi a 18-a septemana dupa Rosalie
4	22—30	Vineri a 18-a septemana dupa Rosalie
4	31—36	Sambata a 18-a septemana dupa Rosalie
4	38—fine	Luni a 19-a septemana dupa Rosalie
5	1—11	Domineca a 18-a septemana dupa Rosalie
5	12—16	Marti a 19-a septemana dupa Rosalie
5	17—26	Sambata a 19-a septemana dupa Rosalie
5	27—32	Sambata a 20-a septemana dupa Rosalie
5	33—fine	Miercuri a 19-a septemana dupa Rosalie
6	1—10	Sambata a 21-a septemana dupa Rosalie
6	12—19	Joi a 19-a septemana dupa Rosalie
6	17—23	Vineri a 19-a septemana dupa Rosalie
6	24—30	Luni a 20-a septemana dupa Rosalie
6	31—36	Domineca a 19-a septemana dupa Rosalie
6	37—45	Marti a 20-a septemana dupa Rosalie
6	46—c. 7	
	v. 1	Miercuri a 20-a septemana dupa Rosalie
7	1—10	Sambata a 22-a septemana dupa Rosalie
7	11—16	Domineca a 20-a septemana dupa Rosalie

Capu	De la care si pâna la care viersu	In ce locu se afla?
7	17—30	Joi a 20-a septemana dupa Rosalie
7	31—35	Vineri a 20-a septemana dupa Rosalie
7	36—fine	Luni a 21-a septemana dupa Rosalie
8	1—3	Marti a 21-a septemana dupa Rosalie
8	5—15	Domineca a 21-a septemana dupa Rosalie
8	16—21	Sambata a 23-a septemana dupa Rosalie
8	22—25	Miercuri a 21-a septemana dupa Rosalie
8	26—39	Domineca a 23-a septemana dupa Rosalie
8	41—fine	Domineca a 24-a septemana dupa Rosalie
9	1—6	Sambata a 24-a septemana dupa Rosalie
9	7—11	Joi a 21-a septemana dupa Rosalie
9	12—18	Vineri a 21-a septemana dupa Rosalie
9	18—22	Luni a 22-a septemana dupa Rosalie
9	23—27	Marti a 22-a septemana dupa Rosalie
9	28—36	Augustu 6, la utrenia
9	37—44	Sambata a 25-a septemana dupa Rosalie
9	44—50	Miercuri 22-a septemana dupa Rosalie
9	49—56	Joi a 22-a septemana dupa Rosalie
9	57—fine	Sambata a 26-a septemana dupa Rosalie
10	1—15	Vineri a 22-a septemana dupa Rosalie
10	16—21	November 8, la liturgia
10	12—24	Luni a 23-a septemana dupa Rosalie
10	25—37	Domineca a 25-a septemana dupa Rosalie
10	38—fine	Septembre 8, la liturgia
11	1—10	Marti a 23-a septemana dupa Rosalie
11	9—13	Miercuri a 23-a septemana dupa Rosalie
11	14—23	Joi a 23-a septemana dupa Rosalie
11	23—26	Vineri a 23-a septemana dupa Rosalie
11	29—33	Luni a 24-a septemana dupa Rosalie
11	34—41	Marti a 24-a septemana dupa Rosalie
11	42—46	Miercuri a 24-a septemana dupa Rosalie
11	47—c. 12	
	v. 1	Joi a 24-a septemana dupa Rosalie
12	2—12	Vineri a 24-a septemana dupa Rosalie
12	13—31	Luni a 25-a septemana dupa Rosalie
12	32—40	Sambata a 28-a septemana dupa Rosalie
12	42—48	Marti a 25-a septemana dupa Rosalie
12	48—fine	Miercuri a 25-a septemana dupa Rosalie
13	1—9	Joi a 25-a septemana dupa Rosalie
13	10—17	Domineca a 27-a septemana dupa Rosalie
13	19—29	Sambata a 29-a septemana dupa Rosalie
13	31—fine	Vineri a 25-a septemana dupa Rosalie
14	1—11	Sambata a 30-a septemana dupa Rosalie
14	12—15	Luni a 26-a septemana dupa Rosalie
14	16—24	Domineca a 28-a septemana dupa Rosalie
14	25—fine	Marti a 26-a septemana dupa Rosalie
15	1—10	Miercuri a 26-a septemana dupa Rosalie
15	11—fine	Domineca fiului retacitu
15	1—10	Joi a 26-a septemana dupa Rosalie
16	10—15	Sambata a 31-a septemana dupa Rosalie
16	15—18	Vineri a 26-a septemana dupa Rosalie
16	19—fine	Domineca a 22-a septemana dupa Rosalie
17	1—4	Vineri a 26-a septemana dupa Rosalie
17	3—10	Sambata a 32-a septemana dupa Rosalie
17	12—19	Domineca a 29-a septemana dupa Rosalie
17	20—25	Luni a 27-a septemana dupa Rosalie
17	26—fine	Marti a 27-a septemana dupa Rosalie
18	2—8	Sambata a 33-a septemana dupa Rosalie

Capu	De la care si pâna la care viersu	In ce locu se afla?
18	10—14	Domineca Vamesiului si a Fariseului
18	15—17 si	
	v. 26—30	Miercuri a 27-a septemana dupa Rosalie
18	18—27	Domineca a 30-a septemana dupa Rosalie
18	31—34	Joi a 27-a septemana dupa Rosalie
18	35—fine	Domineca a 31-a septemana dupa Rosalie
19	1—10	Domineca lui Zacheiu
19	12—28	Vineri a 27-a septemana dupa Rosalie
19	29—40	Luni in septeman'a branzei
19	37—44	Luni a 28-a septemana dupa Rosalie
19	45—fine	Marti a 28-a septemana dupa Rosalie
20	1—8	Miercuri a 28-a septemana dupa Rosalie
20	9—18	Joi a 28-a septemana dupa Rosalie
20	19—26	Vineri a 28-a septemana dupa Rosalie
20	27—44	Luni a 29-a septemana dupa Rosalie
20	46—c. 21	
	v. 1—4	Sambata in septeman'a Fariseului
21	5—7	Miercuri a 29-a septemana dupa Rosalie
21	8—36	Luni in septeman'a 1-a in pasesemi
21	37—c. 22	
	v. 1—8	Vineri a 29-a septemana dupa Rosalie
22	1—39	In Joi'a mare, la utrenia
22	39—42	
	v. 45—c.	
	v. 1	Marti in septeman'a branzei
23	1—33	Joi in septeman'a branzei
23	32—49	Evangelii'a a 8-a a patimeloru
23	44—fine	Joi in septeman'a branzei
24	1—12	Evangelii'a inviarei (voscesnea) a 3-a
24	12—35	Marti dupa Pasci
24	36—fine	Evangelii'a inviarei (voscesnea) a 6-a (Va urmá).

Multiamita publica.

Infiantandu-se in siedintia senatului scolasticu greco-catolicu din Comlosiulu mare tienuta la 9 Septembrie 1889 s. n. unu fondu scolasticu, la sporirea aceluia au binevoitu a contribui urmatorii domni: Joanu Ciolacu mitroiu — 3 fl. Joanu Grozescu alui Bucil — 1 fl. Petru Flesieriu — 1 fl. Laureanu Luca parochu — 12 fl. Stefanu Vogel advocatu — 1 fl. Joanu Suci notariu — 5 fl. Joanu Sierbanu, Petru Stoianovics si Antoniu Hanus oficianti la Spaiu Naco, câte 1 fl. = 3 fl. Schlesinger Lajos magistru de posta — 50 cr. Achimu Bucca — 1 fl. Josifu Grozescu docente — 1 fl. Nicolae Craioveanu cococariu — 1 fl. Vichente Ciolacu — 5 fl. Teasie Pacatianu 30 cr. Nicolau Popovicu docente gr. or. — 50 cr. George Miclu teologu absolutu — 60 cr. George Iliu — 2 fl. Simionu Crisanu — 50 cr. Joanu Pascu — 7 fl. Teodoru Pascu — 8 fl. La olalta = 53 fl. 40 cr. Dreptu ce pentru acést'a maritimósa fapta ti se aduce multiamita publica. Domnedieu se le redée inusitu.

Cu tota stima cuvenita sum

Comlosiu mare la 1 Maiu 1889 s. n.

in numele senatului scolasticu

Laureanu Luc'a,
parochu gr. cat.

Partea scolastica.

Cum trebuie se crescemu copiii, cá ei se fia ascultatori, si ce avemu se facemu déca-su neascultatori?

I.

Idea fundamentala in scopulu educatiunei este si trebuie se remana bunastarea si fericirea societátii si si prin o armonica grupare in ea a individului singuraticu, fericirea si multamirea fia carui omu in parte.

Dar' chiar' in realisarea acestei idei jace greutatea. Spre ajungerea scopului indicatu se recere, cá membrii societátii se fia fiacare la loculiu seu, se fia unulu fiacarele supusu si ascultatoriu, se-si subordinéze vointi'a si interesele sale private vointiei comune. Fára de o astu-feliu de ascultare si supunere nu póte sub-siste nici o societate; ma nici virtutea in sine nu se póte imaginá fora ascultare, cáci eserciarea virtutii pretinde multa abnegatiune.

Fiendu-cá scopulu finalu alu educatiunei este a conduce pre fiitoriuu omu pre calea virtutii, si fiendu-cá unic'a basa, pre care trebuie se se razime individulu si societatea intrega este moralitatea, de acea potemu afirmá, cumcá ascultarea este ánim'a, sufletulu educatiunei. Asiá-dara ascultarea de tempuriu trebuie se prinda redacini adénci in copilu, de óre ce precumu copilulu neascultatoriu e o tortura pentru parintii sei, chiar' asia si omulu ne ascultatoriu causéza multa superare, e spre greutate societátii din care face parte.

E unu lucru prea bine cunoscutu, cá educatiunea se póte indepliní cu succesu numai in etatea cea frageda a copilariei. Etatea copilariei este singurulu periodu, in care se póte educá unu copilu. Cu cátu vá fi asiá-dara mai tineru, cu atátu se póte dedá mai usioru la ascultare, fiendu-cá nepotinti'a copilariei si lips'a de esperintia -lu sílescu, cá se si supuna vointi'a sa vointiei parintiloru, crescatoriloru sei, e silitu naturalminte, cá se se alipésca de ei si se se incredintieze conducerei loru.

E tritsu lucru inse, cá multi parinti si eductori nu-si implinescu datorintiele loru, nu pasiescu cu destula energia facia de copii cei neascultatoriu, trecu cu vederea transgresiunile loru, si incepu ai aduce la ordine numai cându suntu acum mari. Er' altii nu suntu destulu de consecuenti in disciplinarea copiiloru sei.

Dreptu acea fiendu ascultarea atátu de necesaria la punerea unui fundamentu solidu vietii morale, ar' fi de doritu, cá cu cátu suntu mai lasatori parintii in acésta privintia, cu atátu se fia mai rigurosi invetiatorii si educatorii.

Déca vomu considerá acum isvorele ascultarei, vomu aflá, cá acelea suntu diferite. Unii su ascultatori de fric'a pedepsei, altii din iubire seu stima. In scól'a cu deose-

bire ascultarea provine atátu din fric'a, cátu si din iubire seu stima. Deorece dorimu, cá copilulu se faca cea ce pretendemu dela dânsulu si inca acea se-o indeplinésca de buna voia, adeca din stima si iubire. Pentru-cá ascultarea, ce provine numai din cauze esterne, din punctu de vedere moralu n'are nici o valóre.

Se vedemu acumu cu ce midilóce se potu cresce copii in ascultare. Acestea suntu: auctoritatea, iubirea, prudinti'a, consecinti'a, statornici'a s. a.

Fiacare educatoriulu inainte de tóte trebuie se-si castige si sustiena auctoritatea inaintea eleviloru sei, si inca nu prin midilóce esterne, ci prin insusirile sale individuale si intelectuale, prin firmitatea carcterului seu s. a. Deorece prin forti'a fisica seu esterna, adeca prin ascultarea de sila se da numai ocaziune la simulare, la care nu o data recurgu elevii. Si apoi e lucru prea bine cunoscutu, cumcá individulu pre care noi lu stimámu si iubimu, acelu'a ne supunemu, punemu mare pondu pre cuvintele lui, si tienemu de unu lucru prea naturalu a ne subordiná vointiei sale.

Sé se nesuésca asiá-dara fiacare invetiatoriu a convinge pre elevii sei despre iubirea si buna vointi'a sa; ér' prin blandetia, paciintia si dreptate se le castige iubirea, fiendu-cá aceluia, pre care noi nu-lu iubimu, ma póte lu urimu chiaru, nu-i urmamu, n'ascultamu de elu ma facemu chiar' contrariulu din simpl'a cauza, fiendu-cá acest'a este dorinti'a unei persone, pre care noi nu-o potemu suferí. — Pentru acea se se nesuésca fia-care invetiatoriu a duce la maturitate in elevii sei acca convingere, cá tóte dispusetiunile si pretensiunile sale tientescu singuru numai la binele si fericirea loru.

Ascultarea depinde multu si dela modulu cumu ne espunemu dorinti'a. Celu ce asia dicúndu provoca la ascultare si face sensibila relatiunea subordinata; educatoriulu, care in continú pretinde seu un'a seu alt'a, a carui mandate nu suntu insocite de bunavointia, care nu-si scí reduce numerulu pretensiuniloru sale, acelu'a in locu de individi ascultatori vá dá societátii nescari membrii inderetnici, cerbicosi. — Déca in continú admoniamu seu indrumámu la ordine pre copilu, atunci lu facemu se devina cu totul indeferentu, surdu, asia in cátu mai târdfu nici nu vá mai bagá in séma cuvintele nóstre. Mesur'a pretensiuniloru se determina seu depinde totu-dea-un'a dela starea spirituála si morala a copiiloru, ér' nu dela dispositiunea seu indispositiunea crescatoriloru.

Acea si numai atát'a trebuie se demándamu, ce copilulu de sine lasatu seu nu póte seu -si nita se indeplinésca. Cu alte cuvinte educatoriulu si invetiatoriu prin dispositiunile sale trebuie se suplinésca numai lips'a vederiloru intelectuale si morale a le eleviloru sei. Deunde

urméza, cumcà calitatea ascultarei depinde dela gradulu desvoltarei intelectuale a copilului. Dela unu copilu mai de etate, mai desvoltatu físice si spiritualmente, avemu se pretendemu mai multu, decâtu dela unulu mai pucinu desvoltatu. Dela copii cei mici pretendemu ascultare, supunere neconditionata, celoru mai de etate le potemu aretá si causele, pentru cari trebuie se asculte de mai marii lorú; ér' facia de tineri mandatele ni-le spunemu in forma de dorintia.

Copilulu numai asia si numai atunci vá urmá vointiei nóstre, déca acést'a ni-o vomu manifestá intr'unu modu determinatu. Se le spunemu precisu ce voimu seau dorimu, si apoi se griginu, cà acea se-o si implinésca. Contradicerea, observatiunile, plansulu seau lingsirea copilului nici cându se nu ne abata dela propusu. Cea ce amu demandatu seau opritu odata se remana lege. Déca invetiatoriulu seau educatoriulu vá fi lasatoriu, atunci -si pierde auctoritatea; ér' copii usioru potu se devina inderetnici, incapatinati, se voru opune, voru contradice mereu mai mariloru sei s. a. Copilulu trebuie dedatu de tempuriu cá se faca, seau se nu faca cutare lucru, pentru cà noi asia voimu. Gresiescu contra principialoru educatiunei acei'a, cari voiescu se stórca ascultarea dela elevi prin midlólce esterne, si din contra fórte corectu purcedu toti acei'a, cari copiiloru ascultatori le nai facu si câte-o placere, -i lauda, seau destingu in unu modu óre-care.

Fia-care educatoriulu si invetiatoriulu se fia consecuentu, si atunci elevii sei inca securu voru fi ascultatori, caci si ascultarea pana la unu gradu óre-care nu e altu ceva decâtu o dedare. Repetindu acea-si lucrare mai de multe ori, in urma ne dedamu, ne deprindemu, o esecutamú mai usioru si mai cu multa desteritate. Nici voba nu póte fi de copii ascultatori in acea casa seau scóla, unde astadi li se opresce ceva, ér' mâne totu acel'a-si lucru li se permite; unde tatalu dice ceva, demanda ér' mam'a contradice; tatalu pedepsesce pre copilulu vinovatu, ér' mama lu apera, diesmierda. De regula devinu neascultatori acei copii, cari crescú in societatea mosiului, a bunej, matusii s. a, cu unu cuventu cându suntu prea multi in jurulu lorú.

In fine se-i facemu se cunosca, cumu-cà nu exista nici o positiune sociala, in care individulu neascultatoriulu se pota fi fericitu, si cà nu exista omu a carui vointia se nu fia subordinata unei legi. Se ne nezuimu a inradaciná in inim'a lorú convingerea, cum-cà ascularea nu e numai o datorintia cetatienésca, ci ea este chiar' o lege Domnediésca.

J. F. Negrutiu.

Ce este de facutu, cá se avemu progresulu recerutu in scóla poporala?

Nu potemu, de câtu se ne bucuramu in deosebi noi invetiatorii, si in genere natiunea, vedindu cà ni se aliéza ici, colea, câte unu luptatoriu, care alaturea cu noi cei chiamati mai de aprópe, impreuna se ne nisuimu pre câtu ni iérta poterile, a contribuí la redicarea edificiuului cul-

turei poporale, si punéndu umeru la umeru se luptámú dein respoteri spre alungarea intunerecului, in care órbeca poporulu nostru atátu de inapoiatu in cultura. A trecutu tempulu, cându dispuneamu de fórte pucine fortie inteligente, adi charu Dlui! avemu o clasa culta fórte considerabila esita din sinulu natiunei nóstre, prin urmare am potea obtienea rezultate fórte inbucuratóre pre terenulu instructiunei poporale, déca cu totii impreuna vomu desvoltá mai multa activitate, vomu face totu posibilulu in directiunea acést'a.

Scól'a este chran'a natiunei: déca va lipsí acést'a chrana, atunci corpulu, dein care facemu parte si noi, debilitanduse si- va pierde viéti'a, va pierí.

Stându lucrulu astfelu, nu mai incape nece o indoiéla despre absolut'a necesitate de a ne pune fiacare intrebaria: ce este de facutu, si ce se delaturámú, cá se avemu progresulu recerutu in scóla, cá apoi ce e de facutu, cu totu de adinsulu „se facemu, si ce e de delaturatu se delaturamu. Unu lucru inse pre care voesci a-lu duce cu succesu in indeplinire, e ne aperatu de lipsa cá se aibi cunoscintia pre câtu se póte de clara despre elú; numai asia vei scí; ce e de facutu si ce-i de delaturatu?

Mediculu numai atunci póte curá cu deplinu succesu pre morbosu, déca i scie dorerile, i cunósce diagnós'a morbului, si déca aplica si medicin'a receruta spre vindecarea acelor'a. Pacientulu despre care vreau se vorbescu este scól'a, despre a carei rane s'a vorbitu mai de multe ori in colónele acestei foie, cu tóte acestea nu tieniu de superfluu a aretá si cu acést'a ocaziune pre câtu mi-voru permite modestele-mi poteri, desi nu tóte, dar' baremu bâteva din radecinele cari potu causá acelea rele.

Patru factori principali suntu, cari contribue la progresarea si inflorirea scólei poporale. Acesti factori suntu asia de necesari, cá celea patru róte la caru, in câtu nu potu esistá unulu fara altulu, déca nu voimu se suferé scól'a.

Factorulu celu mai principalu este, fora indoiéla, invetiatoriulu; invetiatoriulu bunu, face scól'a buna; acestu adevern e recunoscutu de toti.

Fiendu dar' invetiatoriulu asia dicéndu, o cestiune de viétiá pentru scola, trebuie se vedemu, cari suntu cerintiele, ce contribue spre alu face aptu de chiamarea sa? a) Mai in ainte de a pasí tenerulu pre carier'a invetiatorésca, trebuie se aibe chiamarea, va se dica se nu fia condusu la imbraciosiarea acestei grele misiune de alte imprejurári, ci numai de dorulu fierbinte de a-si luminá scump'a s'a natiune.

„Multi suntu chiamati, dar' pucini alesi“ dice St'a. Scriptura. Poporulu nostru inse are lipsa, in acést'a directiune, de cei mai alesi fi ai sei se fia chiamati, fiendu-cà aici e lupt'a mai grea, aici avemu lipsa de strategi mai buni, aici avemu lipsa de invingere mai secura, pentr-cà de vomu pierde aici, suntemu pierduti cu totulu.

Óre comandantulu de armata tramite unde e lupt'a mai grea, si pierderea ar' fi mai simtita, nescari mediocriati in ale strategiei? Nu!

Elu tramite fortiele celea mai bune. Asia stă lucrulu ore si cu noi? Cu dorere trebuie se marturisescu, că nu. Nu e destulu că invetiatorii cei buni, la noi se fia nescari raritati, lipsa de lumina avemu pretotindenea, prein urmare trebuie se ne nisimim, că in tôte punctele se avemu luptatori harnici.

Atari fortie numai dein lamur'a natiunei se potu capetá, pentru-cá fructenobile numai dein pomunobilu potemu primí.

Si de ce nu concurgu ómenii mai de „dai Domne“ spre a implé atare terenu? Óre din chielmulu junimei studiöse a poporului nostru se nu fia ómenii mai multi, cari se aiba dorulu de a se inolá sub stindardulu culturai poporului, spre a-si luminá trunchiulu a carui ramuri suntu? Ba suntu, si inca fórte multi, asia credemu cu totii. Că de ce nu se dedica acei'a in mesura suficienta; ast'a e alta intrebare. Omulu, cându-si alege o cariera, se gândesce nu numai la greutatile, cari suntu impreunate cu ace'a, ci si la midilocele de subsistentia, ce i le ofera, că-ci, in fine omeni fiendu, au lipsa de multe de tôte, si asia stându lucrulu, credu, că nu va pretinde nime dela aspirantii de invetiatori, că ei facându esceptiune, se ignoreze cu totul si midilocele de subsistentia, si asia multi dein cei chiemati, va se dîca, cari ni-ar fi mai de folosu, se fia chiemati, cându se cugeta in acést'a parte, cauta a si călcá pre ânima, si a -si vedea de alte lucruri, cari le ofera unu traiu mai suferibilu. Astu-feliu preparandiele nostre se impopoléza in mesura mare cu teneri de acei'a pre cari nui ajuta facultatile spirituali spre a continuá gimnasiulu, si cari de altucumu intre imprejurári mai favorabile, securu nu ar' face pasiulu acest'a, ci si-ar' vedea de tréba in alta parte.

E tempulu supremu, că se ne ocupamu cu mai multa seriositate de cestiunea acést'a, se vedemu, care-i caus'a de se ferescu ómenii ce ni-ar fi mai de folosu, asia tare de carier'a invetiatorésca?

Se se intrebe ori care, si de securu si-va raspunde, că caus'a e prea modestnlu salariu invetiatorescu.

Din 200 fl. nu se póte sustienea unu invetiatoriu, numai june fiendu, dar' inca si atunci nmai cu chíu si vai! dar' apoi mai avëndu si familia? Acést'a e adeverat'a causa; de ar' dîce ori cine, ce va vrea spre a inchide ochii in aiutea acestui adeveru. Mai in anulu trecutu ne asecurá cinev'a intr'unu articlu (scrisóre dela sate) alu acestei foie, in cea ce privesce salariulu invetiatorescu: „că 200 fl. v. a. suntu mai multa cá 20 jugere de locu, canonic'a unui preotu, má in multe locuri si de cătu 30 jugere, că-ci pana le economizezi acestea, consumi celu pucinu 200 fl. v. a. cu servitorii si lucratorii, si apoi tómná te trediesci aprópe cu nemic'a si cu trud'a cea mare pre de a supra“.

Scritoriulu aceului articlu ar' fi voitu se ne aduca ni acea credintia, că unu preotu, care are portiunea canonica de 20 eventualu 30 de jugere, nu are mai multu venitu cá unu invetiatoriu, de nu cumva mai pucinu.

Bucurosu asi vrea se-o credu acést'a, bucurosu asi vrea s'o créda toti acei'a, pre cari modesti'a salariulu invetiatorescu -i impedece de a pasí pre terenulu instructiunei poporale; se dee Domnedieu se-o si créda! că dor, dor' se voru incumetá, si voru pasí in sirurile invetiatoresci, la din contra ból'a vá durá si pre venitoriu, causandu corpului natiunei nóstre doreri si daune ireparabile.

Déca scritoriulu aceului articlu, asia incântatu este de salariulu invetiatorescu, de ce nu pasiesce pre acést'a cariera, fiendu-cá zelulu -lu posiede, apoi capacitatea D. sale ar' fi fal'a corpului invetiatorescu, ér' progresnlu ce l'ar' face in scóla, abuna séma ar' fi stralucitu?

Dnia Sa vorbesce dein teoria, eu vorbescu din praxa; că pana cându nu se voru imbunatati salariile invetiatoresci, pana atunci nu vomu poté avé pretotindenea invetiatori pre cumu pretinde scól'a, si prin urmare vá poté se se totu caiésca, că nu vede progresu in multe scóle dotate cnviitinosu. Acestu reu l'au observatu natiunile culte si l'au indreptatu; dreptu, că sacrifica cu multu mai multu de cătu noi pentru scóla, dar' li s'a reintorsu insutitu, si li-se va reintórce.

S. Nicora.

invetiatoriu in Lun'a de Ariesiu.

(vá urmá)

Lu (îlu) o.

Timoteu Cipariu, adeveratulu cunoscutoriu alu naturei limbei nóstre, a dîsu, in discursulu rostitu la adunarea generala a Asociatiunii Transilvane, tiênuta in Brasiovu la a. 1862, că de nu s'ar' fi ocupatu din fragede teneretie cu studiulu limbei românesci, acum la betránétie anevoie s'ar' decide a se mai ocupá cu elu, atátu de spinosu si uritiosu este câmpulu lui.

Limb'a românésca pana la dinsulu erá padure aprópe neatinsa de secure, si lui i-a fostu datu celui de intâiu se deschida căli si potece prin desêsiurile ei, că ómenii se o póta strabate, vedé si cunósce. Greutátile ce le intêpiná in acésta lucrare ostenitiósa, imputárilor ce i-se faceáu din multe pãrti că strica limb'a, că vré se-si impuie cu sil'a sistemulu seu ortograficu, pre cumu si *innoirile* in limb'a facuta de căti chiemati si nechiamati, contra caror'a trebué se se lupte neintreruptu, lu- disgustasera ore cum si par'-că-i pareá reu că s'a apucatu de o lucrare atátu de grea si neplacuta.

Déca acestu mare dascalu si profundu cunoscutoriu alu limbei nóstre nu mai poteá invinge cu multi „limbastrica“ in tôte directiunile, cine se mai fia in stare a li-se opune astadi cându ei s'au imultítu cá nesipulu mării, avëndu libertate nemarginita. Intru adeveru, multi, fórte multi dintre celi ce au darulu scrierii, nu numai pentru trebuintiele private, ci si pentru publiculu celu mare, cu atát'a indrasnéla forméza cuvinte nóue, celoru ce esista le dau alte terminatiuni, imprumutate din limbe straine -si

scotu cuvinte — monstri de prin cazanii, încatu te punu in uimire. Si tôte acestea le facu fora considerare la natur'a limbii române, ma chiar' contr'a ei. Êr' punându-se in circulatiune unu cuvântu reu, o terminatiune rea, o frasa rea se latiesce dela unulu la altulu cum se latiesce vitiulu si foradelega intre ômeni pre neobservate, câ reulu mai curându prinde radecini in âmelele ômeniloru, decâtu bunlu. Êr' dêca vrei se spuni celoru pecatosi câsu in erore nu li place si se simtiescu vetemati. Eu dechiaru inse câ nu voiescu a vetemá pre nime prin aceste sire, nice a dascalí, — câ spre acést'a sum cu multu prea micu — ei cá unulu, care înca mi- iubescu limb'a, voiescu a aretá numai erórea. De me va audí cineva bine de bine, de nu, mi-am implínitu, socotescu, detorint'a. CREDU CÂ ON. Redactiune nu-mi va denegá pucínelu locu pentru vre-o câte-va sire, câ baremi celi curati pana acuma cu anim'a se nu cadia in ispita, câ multi suntu cari din nebagare de sema imitéza reulu.

Astadata me restringu la pronumele *lu* (ilu) *o*. Pronumele acest'a formatu din articulu simplu *lu* (*le*) *a*, se numera intre pronumele relative. Nominativulu inse e *lu* m. *o* fem. (din à), gen. dat. *i* m. si fem. acc. *lu* m. *o* fem. Pl. *i* (li) masc. *le* fem., gen. dat. *le* (li) m. f. acc. *i* (li) m. *le* fem.

Câ ori ce pronume relativu se referesce la unu cuvântu din partea antânia a propusetiunii, caruia i- tiene loculu. Asiadara doue se receru dela pronumele relativu: câ se se referesca la unu cuvântu cunoscutu alu propusetiunii si se tiena loculu acelui cuvântu spre a nu se repetí mai de multe ori. Prin urmare nu potemu pune pronumele relativu inaintea cuvântului, caruia ar' fi se-i tiena loculu pentru-câ nu se pote referí si nu pote tiené loculu decâtu unui cuvântu cunoscutu. Acést'a ni-o spune mintea sanetosa si usulu de tote dilele in limb'a poporului ni-o intaresce.

Cu tôte acestea suntu unii, cari su cuvântu câ scriu poporalu, lu- punu si acolo unde nu e lipsa, ma unde nu e iertatu a-lu pune, lu- punu adeca in ace'a-si propusetiune, in care e pusu si cuvântulu la care ar' fi se se referesca si se-i tiena loculu *si inca in aintea lui*. Prin acést'a de o parte gramadescu cuvante fora nice unu folosu, de alt'a lucrâ contr'a naturei pronumelui relativu, punendulu in propusetiunea, in care ocure si cuvântulu la care ar' fi se se referesca si inca inaintea de a cunosce noi acelu cuvântu. Êr' cându facu aceste lucrâ totu odata si contra frumsetiei limbii, câ nu pote fi frumosu ce e reu si ne adevêru. Cu tote acestea, acést'a datina rea si stricatiosa se latiesce dela unulu la altulu precum se latiesce vitiulu si dora de lege între omenii fora fric'a lui D-dieu. La inceputu o deprindeá aici la noi, numai unu diariu politicu, ér' dela acél'a au împrumutatu-o mai toti câti vreu se treca sub numele de „*serie poporalu*“. Nu sciú inse cum se face câ la poporu nu afla omulu atari absurditati.

Ce abusu mai facu unii omeni si de cuvântulu: popularitate! Deea scotu de prin cazanii *Zemestiri, ne prihanite,*

*alecutile descôrsite, sfârsienii*¹⁾ *harazite horopsite* si mai sciú eu cu ce *bazaconii de corone din poporu?* eli scriu poporalu, câ-ci *poporulu i întielege*. Dêca împrumuta cuvântu din limbile sorori si le introducú in limba-ne fora nice o consideratiune la natur'a, legile ei, éراسi scriu poporalu. Dêca gramadescu particule preste particule in propusetiune, câ se apara avuti in vorbe totu poporalu scriu. Lumea dice: *totu dea un'a*, ei cá se fia *poporali* dicu: *in totu dea un'a*, lumea nu se pote mirá *destulu* si *deajunsu*, eli nu se potú mirá *din destulu* si *indeajunsu*; lumea dice *plecatu inainte*, ei dicu *plecatu spre inainte* si asia mai departe *poporalu*, si *erasi poporalu*, numai câtu nu sciú dela ce poporu numescu ei aceste cuvante *poporali* câ dela poporulu românu nu le potú numí.

Forma de partica avendu si pronumele *lu*, *o*, lu-gramadescu si pre elu in propusetiuni si lu- punu acolo, unde dupa lege nu are locu: Si cá se nu cugete cineva câ vorbescu numai asiá din ventu, aducu si vre-o câte-va esemple. Fôia si locul, unde le-am cetitu, nu le insemnu, câci am spusu-o dela inceputu câ nu vréu se me certu cu nime. Atât'a inse potú spune, câ vre-o 2—3 su- luete din „Fôia besericésca si scolastica“ ace'a-ce m'a si indemnatu la scrierea acestoru sire.

E. Ordeanu.

(Va urmá).

Unu studiu neglesu.

Forte desu in lume ne intalnimu cu asemeni omeni, cari cu istetime mare 'si punu cugetulu pre hârtia, productele lorú literarie suntú de mare valoare, ei aparú de literati mari! ér' cându vine vremea se esprime vre-unu simtiementu se dica vre-o doue trei cuvinte in publicu, pre lângá tota sciint'a tacu, ér' decumva incepu a dice ceva, in asia confusiune ajungu, încatu ti-e mai mare mil'a de ei cum se torturêza.

Ce situatiune grea, punibila si amara e un'a asemenea situatiune, pucini vorú fi esperiatu, deca nu la sine-si de buna séma la altii. In vietia, sute si mii de ocastuni se dau, in cari la momentu trebue se ne esprimamu cugetele si simtiementele nostre, in ceva cauza atâtu de interesu privatú câtu si de interesu publicu, ori in vre-o cauza officiosa; fia atunci cunoscintele nostre câtu de estinse in cunoscerea causei, fia ideile conglomerate tote in ordu, dêca ideilorú nostre nu li- potemu dá cursu liberu, deca cunoscintele nu ni le potemu esprimá nemaiestritu, sciint'a nostra nu platesce multu, câ-ci vorbirea mai bine disu gângavél'a confusa produce impresiune rea asupra ascultatorilorú, cari forte

¹⁾ Cuvântulu acést'a in form'a si terminatiunea acést'a nu-mi érá cunoscutu candu am scrisu totu in acést'a fôia despre sfârsitu si socii lui. Elu mi- veni la cunoscintia numai in dilele acestea. Nu sciú afla-se prin vre-o cazanie vechia, câ de uu se afla, atunci are mare meritu unu domnu *boyostovu*, care i-a croitu vestiméntu nou dupa mod'a nóua, prin ce a facutu totu odata bunu servitiu poetilorú. Fára gluma! D. e. vrându cineva se descria poeticésce inceputulu primaverii si-ar' poté începe poes'a cu cuvintele: «Ce frumósa vedenia, iér'a e pre la sfârsienia». etc. De n'ar' fi cuvântulu sfersienia nu sciú ce cuvântu ar' poté aflá poetulu, care se rime cu: vedenia!

rele idei 'si voru face despre sciintia noastra in caus'a de care e vorb'a.

Că invetiatori si că fosti studiosi in scolele medii, de câte ori ni se va fi datu ocaziune a ne convinge, atâtu la noi, câtu la invetiacei séu fosti conscolari de ai nostri, că in asemenea situatiuni grele adese ori ajunge studiosulu.

Căti studiosi suntu cari se numera intre cei mai de frunte, de oro-ce intielegu totulu, temele scripturistice le suntu frumose si bine stilisate, la intrebari singuratiche respundu fluentu si ingraba, ér' cându vine vremea, că la momentu se exprime liberu câte-va diceri referitóre la o cauza seau alt'a, nu 'si gasescu cuvinte pentru exprimarea cugeteloru, vinu in confuziune si se torturéza vorbindu, că si cându ar' vorbi cine scie in ce limba barbara si necunoscuta.

Vin'a la acést'a nu o póta altulu nime, decâtu instructiunea actuala scolara, care nu pune nici unu pondu pre cugetari repedi si exprimarea momentana a acelor'a, că-ci in cele mai multe scóle, atâtu elementarie câtu si cele medii, pentru deprinderea in cugetare se dau numai teme scripturistice.

Nu e destulu, că cugetele se pota curge numai pre hârtia cu ajutoriulu penei, ci trebuie cá respectivulu, in propusetiunea sciintiei in carea e versatu, se pota exprímá liberu si la momentu cugetele sale. Nu e destulu cá scolarulu se reciteze pensulu invetiatu cu desteritate fia-cátu de mare ci se recere cá si despre vre-o tema nóua, la momentu se póta formá o cugetare; ér' aceea se o pota exprime liberu in celu mai scurtu tēmpu. E mare deosebire intre recitarea unei poesii memorisate, espunerea libera a unei bucati de lectura tractata deja, raspunderea pensului din geografia, istoria etc. si intre exprimarea repede si regulata a unei teme noue, si pana in acelu tēmpu netractata.

Incependu din clasele superioare a scoleloru elementare, in scolele civile si pedagogice, ar' trebui se se puna mare pondu pre exprimarea repede si regulata a unui cugetu. In orele destinate pentru invetiarea limbei materne, nu trebuie se ne indestulim cu tractarea temeloru scripturistice si indoparea reguleloru gramaticali, ci se rumpem cátu-va tēmpu si pentru cultivarea vorbirei frumóse.

Ce folosu aduce studiosulu sciintia de a desface dicerile in cele mai merunte particule? Ce folosu aduce cu sine recitarea mecanica a reguleloru si esceptiuniloru gramaticali? déca cugetele sale in vreme de lipsa, nu pote se si le exprime repede si bine

Cei mai multi invetiatori se cugeta a fi in culmea fericirei, déca scolarii sciu analisá si sciu recitá regulele gramaticali acea o uita inse, că in scólele nostre inferioare, nu gramatic'a e studiu obligatu ci *invetiarea limbei*. Prin acést'a nu recomandú cá sciintia gramaticiei se se negléga ci vreau cá in locu se se chinue pruncii inca si cei din a II-a clase cu gramatica, prin ajutoriulu cartiloru de cetire se li se cultive limb'a si desteritatea in vorbire.

N'am de scopu a dice si nici nu vreau, cá cine-va se intieléga, cá deprinderile limbistice si in specie art'a de a

vorbí se se propuna in chipu de studiu separatú, dorintia mea umilita e numai acea cá in cadrulu obiecteloru de invetiamentu, se nu intretrasamu nici o ocaziune pentru desvoltarea desteritatii si deprinderea in vorbire repede, curata si frumósa, că-ci asemenea ocaziuni ni se dau nu numai la legendariu séu gramatica, ci la tote obiectele de invetiamentu.

Prin trei midloce instructive se pote dedá prunculu la exprimarea regulata: a) Dându scolariloru esentia si forma; b) dându scolariloru esentia, pre care ei voru avea se o exprime in forma nóua si c) in fine facundu cunoscuta scolariloru in câte-va trasuri esentia, le impunemú cá aceea se o lucre atâtu dupa forma câtu si dupa cuprinsu.

E lucru de sine intielesu cá alu treilea midlocu e celu mai de frunte si mai aproape ducatoriu la scopu pentru deprinderea desteritatii in vorbire, cele dóue dinainte numai pregatitóre fiindu, dar' togmai alu treilea e celu mai neglesu, cu tote cá nini alu doilea, nici peimulu nu are nororilea a fi grigitu dupa cum se cumine.

Deorece tote urméza unele din altele, se nu omitemú din aceste trei midloce nice unulu ci se le tractamú dupa câtu ni iesta putintia.

1. *Predarea esentiei si formei* se efeptuesce prin cetire, recitarea celoru cetite, perorare, etc.

Ce se se tine de cetire si recitarea celoru cetite, aceste numai atunci voru fi cultivatore si conducatoare la scopu, déca cetirea va fi *frumósa*, adeca cá capilulu se cetésca cugetându si elu cá petrunsu se faca cá lectur'a se petrundea si pre ascultatori.

Cá prin cetire copilulu se se dedée a -si exprímá cugetele sale repede si bine, se recere cá bucat'a de lectura pana atunci se se cetésca, pana va fi intielésa bine. Pana atunci sciintia cetirei nu aduce altu folosu, decâtu cunoscerea sloveloru. Dupa ce bucat'a de lectura o intielege prunculu prin intrebari si esaminari ceremu séma despre celea cetite. Intrebarile ne aducu in stadiulu cunoscintiei cá óre insemnatasia prunculu din cele cetite ori ba?

Nici cu aceea inse nu ni este iertatu a ne indestuli-cá indelege unulu seau altulu dintre cei mai buni scolari, ci se recere se ne ocupamú si cu cei de capacitate midlocia si cu cei mai slabi, că-ci togmai acestia au lipsa de ajutoriu mai mare.

Perorarea ajuta fórté multu. E necesariu cá poesile se nu fia seci, ci in câtu se pote frumóse, cultivatorie de spiritú si usiore respective acomodate mintii scolariloru. In clasele superioare, poesii mai lungi cá *Sentinel'a Romána*, *Penesiu Curcanulu*, etc. producu multa inviosiare, insufletire si curagiu.

Bucatile de lectura in prosa memorisate, suntu totu asia de recomandatu cá poesile. Suntu mai grele de invetiatu aceste, dar' póte mai aducatorie la scopu decâtu poesile, deórece recitarea poesiloru e mai mecanica, pre cându a bucatiloru de lectura in prosa e mai la intielesu.

2. *Predarea esenței și formarea aceleia de către școlari* se ajunge prin espunerea liberă a celor ce sînt cerute și audite, punerea versurilor în prosă etc.

La espunerea celor cerute, se avem grigie că espunerea se făcă cît se pôte de liberă, cartea se nu aiba nici o ingerință asupra minții școlarilor. Cele cerute de școlari seau propuse de noi, le pofțim de la școlari cît se pote cu alte cuvinte.

La piesele, în cari ocure și persoane, vomu caracterisă persoanele și impregiurările, adeca scrutăm prin întrebări, că ore de ce parere sîntu pruncii despre persoanele celea de cari e vorba în lectură, și despre impregiurările acelea, cari au avutu influința asupra lucrării personelor. Prin acestă ni se dă ocaziune a cunoșce modulu de cugetare a pruncilor, a le îndreptă judecățile greșite, a sterni în inimă lor venerațiune și aplicare către persoanele de tréba și ai scârbî de totu ce este reu și nemoralu.

Acestă cu atît e mai de lipsă, cu cît cugetăm că ce folos avem noi, dăca cugetările altor a le întielegem, dăca mințea ne-am acumulat cu știință, dar' ce avem un ni o potemu aretă? Capitalu nefructificatoriu.

La punerea poeziilor în prosă, se avem grigie mare că aceea se făcă liberă și usioră. Firesce și poeziile trebuie alese.

3. *Formarea materiei de către școlari* ar' fi scopulu la care țintim.

Prin deprinderile din gradulu primu și alu doilea, școlariulu a ajunsu în posesiunea cătoru-va cuvinte, dar' acele numai prin gradulu alu treilea ajungu la adeverat'a loru valoare.

Acestu grad nu e nici pentru școlile populare, mai ales ale nostre, cu tote aceste e de lipsă că și în școlile populare, în unele sau altele impregiurări, școlariulu se-si spuna liberu opiniunea lui proprie.

Că materia la acestu grad, servește Istoriă, deprinderile stilistice și alte întemplări din viața practică, a caroru povestire frumoasă și regulată o putemu acceptă de la școlari.

Lucrându așa, pruncii, cari esu din școlă noastră în viața practică, voru scî vorbi frumosu bine și regulat; ér' acei cari voru continuă studiile, au fundamentu tare în predarea științelor, de cari dispun și nu voru fi așa dicundu: „gura mórta“.

N. Trimbitioniu.
invetiatoriu.

Cum se-si instrúeze invetiatorii suplicele pentru pensionare?

În numerulu 14 a fôiei nóstre amu aretat pre scurtu starea fondului de pensiune regnicolaru alu invetiatorilor. Acolo amu vedutu, că din anulu 1885 de candu adeca s'a creatu legea de pensiune pînă în 1887 adeca în res-tempu de 12 ani s'au pensionat 509 invetiatori, au fostu ajutate din fondulu de pensiune 1049 veduve și 1696 orfani și au fostu escontentati 11 invetiatori. Afara de acestă mai în fia-care numeru a fôiei „Néptanítók Lapja“ cetim, că s'au pensionat invetiatorii cutari și cutari.

Se întempla adeseori, că la suplicele pentru pensionare respectivii suplicanti capeta fôrte tardiu rezoluțiune și acestă întârziere de regulă urméza de acolo, că suplicantii nu si-instrúeze cum se cade suplicele lor. „Néptanítók Lapja“ în Nr. 27 a. c. ne dă îndrumările necesare în obiectulu acestă spunendu cum se-si instrúeze suplicantii suplicele lor pentru pensionare respective pentru ajutoriu. CREDU că facu unu bunu serviciu fratiloru invetiatori aducandu-le la cunoștința acestu lucru. Cei mai tineri cu deosebire știindu celea de lipsă și voru adună la tempulu seu tóte documintele necesare la pensionare, le voru țiené în buna ordine, voru împartasi lucrulu și familielor lor, că acestea în casu de lipsă se scie ce e de facutu și asiă voru fi crutiati cu totii de multe alergări în dréptă și în stengă. Fôia numita recomanda profesorilor pre-parandiali și cu deosebire profesorilor de pedagogia, că înca în preparandia se făcă cunoscutu lucrulu acestă fiitoriloru invetiatori.

Se vedem dar' cum se-si instrúeze suplicantii suplicele lor pentru pensionare.

1. Suplicele pentru pensionare ori escontentare respectivii suplicanti se le înainteze la inspectorulu r. u. din comitatulu lor înca fiindu în serviciu.

La suplice trebuie se acluda urmatóriile documinte:

a) Estrasu din matriculă botezatorulu pentru toti membrii familiei mai departe estrasu din matriculă cununatorulu tóte acestea în forma de estrasu familiaru (családi értesítô)

b) Documente despre întregu serviciulu implinitu. În atestatulu despre serviciulu celu din urma este de a se pune acuratu, că respectivulu suplicante va remané în oficiu pînă se voru face dispozițiuni cu privire la pensionarea lui, seau că s'a retrasu din funcțiune, și că pînă candu si-a scosu seau si-va scóte salariulu? în casulu din urma trebuie sè se puna în atestatu diu'a, în care s'a retrasu din oficiu și de candu nu si-mai scóte salariulu. Dăca prin documintele despre serviciu alaturate nu s'ar' poté aretă continuitatea în serviciu (d. e. si-a intreruptu carieră pre ore-care tempu), atunci în sensulu paragrafului 8 din articulu de lege din 1875 trebuie se arete cu documinte autentice causă intreruperii (d. e. morbu etc). Dăca invetiatoriulu a abdisu de carieră invetiatorésca, dar' mai tardiu ér' a îmbratiosiatu carieră acestă, trebuie se arete, că starea sanitară seau alta asemenea impregiurare la silitu, că se abdica de carieră invetiatorésca și că n'a cerutu escontentare; la din contra anii de serviciu înainte de intrerupere la pensionare nu se voru luá în consideratiune.

c) Cuietantiile seau libelulu dela perceptoratu r. u., prin cari se adevérsce, că a solvitu taxele la fondulu de pensiune regnicolaru alu invetiatorilor.

d) Atari invetiatori, cari în sensulu paragrafului 44 a legii de pensiune dupa anii de servitiu impliniti înainte de anulu 1870, în sensulu ordinațiiloru guverniale, seau

a vre unui regulamentu besericescu ori comunalu ori dupa praesa si-ar' poté formá dreptu de pensiuene, afara de statu si de fondulu de pensiuene regnicolaru, facia de altu fondu de pensiuene, seau facia de alta comuna ori corporatiune, in casulu acest'a se-si alature documentulu referitoriu la pretensiunea acést'a fia acel'a contractu, regulamentu etc.

e) In casulu cuprinsu sub punctu d) este de a se alaturá si instrumentulu de dotatiune despre competintiele din anulu ultimú de serviciu dar' numai despre competintiele impreunate cu oficiulu de invetiatoriu si nu d. e. si cu celu de cantore.

f) Déca invetiatorulu si-a capetatu o parte seau intregu salariulu in naturale, atunci se alature unu documentu autenticu si despre valórea dupa calculu midilociu a acelor'a din cei din urma diece ani.

II. La suplicele pentru ajutu a veduveloru de invetiatori dupa cum acelea au dreptu a cere ajutu seau dela statu seau din fondulu de pensiuene regnicolaru seau de airea pre lenga documentele insirate trebuie sè se acluda urmatóriele:

g) Estrasu matriculariu despre mórtea barbatului.

h) Estrasu din matricul'a botezatiloru pentru sene si eventualu si pentru orfanii remasi.

i) Estrasu din matricul'a cununatiloru.

l) Atestatu dela preotulu competentu, prin care se adevéresce, cá a convetiuita cu barbatulu seu pâna in ór'a mórtei aceluia, seau déca ar' fi traitu despartita de barbatu se arete prin documente autentice, cá ea seau barbatulu a datu ansa la despartire.

m) La suplicele veduveloru de invetiatori confesionali etc. (nu a invetiatoriloru de statu seau comunali¹⁾): trebuie sè se alature unu atestatu, prin care sè se adevéresca, cá veduv'a in sensulu paragrafului 140 din articulu de lege 38 ex 1868 dupa mórtea barbatului a capetatu salariulu aceluia $\frac{1}{2}$ anu, seau mai pucinu tempu, ori cá n'au capetatu nici unu feliu de provisiune dela sustienatorulu scólei.

III. La suplicele orfaniloru pentru ajutu trebuie sè se alature:

a) Estrasu matriculariu despre mórtea parintiloru.

b) Estrasu din matricul'a botezatiloru pentru orfani, in care sè se puna, cá respectivii suntu legitimi.

c) Cuietantiele seau libelulu dela perceptoratu r. u., prin cari se adevéresce, cá parintii au solvitu taxele la fondulu de pensiuene regnicolaru de pensiuene.

d) Déca orfanii ar' avé dreptu de a pretinde ajutu afara de fondulu de pensiuene regnicolaru si din altu locu atunci se alature si documentulu referitoriu la pretensiunea acést'a.

e) Documentu, prin care sè se adevéresca, cá res-

¹⁾ Acestea tóte capeta dupa mórtea barbatului $\frac{1}{2}$ anu salariulu intregu a aceluia.

pectivulu orfanu nu e impartasitu din ajutu de statu seau besericescu, cá n'are stipendiu seau cá nu e primitu in vre unu institutu de crescere.

f) La suplicele orfaniloru de ambii parinti afara de celea insirate sè se alature unu atestatu dela auctoritatea civila, prin care se adevéresce, cá orfanii au tutoru legalu.

g) La suplicele orfaniloru de invetiatori confesionali etc. (nu de statu ori comunali) trebuie sè se alature unu atestatu, prin care se adevéresce, cá orfanii ori mam'a loru in sensulu paragrafului 140 din articulu de lege 38 ex 1868 au capetatu salariulu aceluia $\frac{1}{2}$ anu ori mai pucinu tempu seau cá n'au capetatu nici unu feliu de provisiune dela sustienatorulu scólei.

Acestea suntu documentele, cari trebuie sè se alature la suplice. Fratii invetiatori se si le notéze si se le adune tóte la tempulu seu, cá la casu de lipsa se fia la indemana.

P. Ungureanu.

Plopulu de Canad'a si plopulu negru.

Multi confunda aceste doué specii de plop in urm'a asemenarei, ce esista intre ele, pentru ace'a in interesulu celoru ce voiescu a face distinctiunea intre aceste doué specii diferite notâmu urmatóriele:

Plopulu de Canad'a are corona mare, conica ovala; elu este unu arbore de rangulu alu doilea; crésce fórté répede. Mugurii lui suntu mari, ovali, de colóre bruneta, suntu golasi si se lipescu tare de mâna. Mladitiile lui celea mai bebrane au colóre suria — seau brunetia verde; frundiele suntu nétede ori au peri merunti; candu suntu bine desvoltate au lungimea de 10—12 cm., latimea de 8—10 cm., cu una coditia de 4—5 cm. Lamin'a seau limbulu (latulu) frundiei e trianghiularu, rombicu seau ovalu, cu margini dentiate. Numerulu staminiloru e 20—30 si forméza una inflorescentia numita amentu, seau mâtisiora, anterele suntu rosie. Pistilulu e sesilu seau cu stilu, are colóre galbina, la margini purpuria si are doi rami. Arborele acest'a iubésce pamentulu humosu. —

Plopulu negru are unu trunchiu grosu si una corona turtitu-boltita. Elu este unu arbore de rangulu primu. Blastarii tineri suntu treianghiulari, au colórea galbina a lutului, suntu lucii; ér' blastarii mai bebrani suntu galbinii suri cu trasuri verdii. Ramii suntu obdusi cu una cógia suberósa néteda de colóre sura cenusia, carea dupa-ce ramii se imbetranescu se mai ingrósia si are crétie adûnci si lungi. Frundiele tenere au peri, cari in curându cadu: form'a loru e rombica seau ovala, suntu acuminate si cu marginile dentiate; partea superióra este verde inchisa, ér' cea inferióra deschisa si palida; lungimea si latimea loru e de 5—10 cm.; coditiile suntu comprese si lungi de cate 2—6 cm. avendu colóre rosia cá si nervulu principalu. Stamini suntu 6—8, cari dupa-ce si-au scuturatu polenulu suntu galbini si apoi negrii. Ovariulu are forma ovala, de colóre verde si patru brezdaturi. Fructulu e capsula, de forma conica. Inflorésce in Martiu si Aprilu, infrundiesce in Aprilu. Priésce bine in solulu humosu, dar' traiésce si in celu nisiposu si umedu.

Taiarea boziloru.

Multi suntu chiar' si intre carturari, cari credu in *taiarea boziloru*, adeca atribue putere, efectu descântecului,

ce pronuncia unii individi bosconosi asupr'a viermiloru aflatori in ranele animaleloru. Enarările unor'a in obiectulu acest'a suntu in stare se te puna in uimire si se incepi a crede, că este cev'a din lucru, mai cu sóma, déca esti neversatu in studiulu naturaleloru. Déca inse esti indusu baramu cătu de puciu in studiulu acest'a, vei scí si vei constată, cumcă viermii ajungu in rane asiá, că diferitele specii de musce si- ciadeseu óuale acolo. Din óuale acestea apoi de multe ori dupa dóue trei óre esu nesce viermulefi merunti, acest'i'a se tragu la fundulu ranei, unde se nutrescu in liniste, fára cá omulu se-i observéze. Acesti viermi — larve de musce — i observéza omulu de comuna atunci, cându deja suntu desvoltati si suntu aprópe de a se impapusiá, adeva de a tréce in stadiulu de *nympha*. Cându s'a apropiatu tempulu acest'a, atunci cadu din rana, se ascundu in pamentu si aici trecu in stadiu de *nympha*, ér' dupa cate-va dile se presinta in natura cá musce deplinu desvoltate si pornéseu unu cursu circulariu nou spre a-si poté sustiené speci'a. Astu-feliu se sporescu si se desvólta muscele; acum sciendu acést'a vei reduce si secretulu *taiarei boziloru* la mesur'a cuvenita. Candu fura observati viermii, se póte, cá numai trei patru dile mai lipseau, pentru-cá acei'a se fia deplinu desvoltati si atunci de securu ar' fi cadutu afara din rana si fára de taiarea boziloru.

Desi lucrulu acest'a, fára tóta indoie'l'a, astu-feliu stá, totusi ne-ar' deobligá multu acei donni, cari sciricindu dela respectivii ni-ar' comunicá modalitátele si formulele, ce se intrebuintiéza la taiarea boziloru. Astu-feliu de traditiuni poporali, nasca-se ele chiar' si numai din gól'a superstitiune, totu-de-a-un'a merita de a fi insemnate; cu atatu mai vértosu, cá suntu multi, precum amentisemu chiar' si intre carturari, cari credu in de acestea.

Cucuruzulu si „pellagr'a“.

Cucuruzulu se cultivéza in Americ'a nordica si sudica, in continentulu Europei, in mare parte a continentulu asiaticu si africanu, afora de ace'a pre multe insule din oceanulu pacificu. In Angli'a nu se face si in provinciile anglese din Australi'a inca numai in mesura mica. Deunde fora indoicela este mai multu productulu zonei fierbinte, decátu a celei stemperate. Intre tote cerealele cucuruzulu produce mai multu si presteza nutrementulu celu mai efínu.

Cucuruzulu (intr'o suta de parti) contine 14 parti de apa, 11.0 parti de materii azotóse, 64.7 de amyly, 0.4 de sacharu, 8.1 de unsóre 1.7 de sare. Intr'unu chilo se afla 400 gr. de carbonu si 17.4 grame de nitrogenu. Pentru digerarea (consumarea) malaiului si a mamaligei suntu de lipsa 3—4 óre.

Cucuruzulu fiertu seau friptu, precum se scie, este una adevcrata delicatetia. Cucuruzulu coptu se macina si se face din elu mamaliga si málaiu, a carui pregatire se asemena cu cea a pânei; málaiu facu si mânca mai cu sema locuitorii de pre Campia; ér' in alte parti a tierei facu din cucuruzu numai mamaliga, carea suplínescu si loculu málaiului. Mamalig'a de pre la noi in Itali'a este cunoscuta sub numele de „*polenta*“, in Irlandi'a sub nume de „*stirrabout*“, er' in Americ'a se numescu „*hogand-hominy*“, aici o mânca cu carne de porcu.

Cafferii inmoie grautiele de cucuruzu, apoi facu din ele unu feliu de ciru numitu *isicaba*, care-lu mânca cu lapte acru. In Angli'a puddingulu celu mai bunu lu-gatescu din farina de cucuruzu.

Farin'a de cucuruzu e unu alimentu de mare valóre si precându fornéza alimentulu necesariu pentru multe si multe milioane de omeni, pre atunci si claselor mai inalte li-servece cá unu nutrementu placutu.

Fiendu-cá encucuruzulu contine multu nitrogenu, e unu alimentu cu multu mai iritatoriu, decátu gránlu. Intrebuintiarea lui e mai latita in clasa de diosu a poporului. In unele tieri, precum in Itali'a, in Románi'a si in Franci'a sudica, clasa de diosu a poporului in urm'a intrebuintiarei cucuruzului stricatu este lovitu de unu morbu, numitu „*pellagra*“, care causeza mari calamitati. Pre sem'a celoru ce suferu in pellagra amintitele tieri au si infientatu spitale deosebite, unde nefericitii pellagristi se cureza pre spesele tierei.

De causatorii acestui morbu infricosiatu tienéau nesce bureti, ce se aratau pre grautie; in tēmpulu mai non inse s'a esperiatu, cum-cá buretele numitu *Sporisorium Maydis* ce erá consideratu de causatoriulu acestui morbu se areta cu multu mai arareori, decátu cá se pota causá acestu morbu atátu de frecuentu. Trebuie se eschidemu si taciunele (*Ustilago Maydis*), de ore-ce la culesu, cucuruzulu atacatu de acest'a se alege dintre celalaltu. Asemenea nu se pote considerá de causatoriulu acestui morbu neci buretele numitu *Penicillium glaucum*.

In genere inse ocura in grautiele de cucuruzu si in mamalig'a, precum si in málaiulu pregatitu din acelea unu burete numitu *Bacterium Maydis*. Acestu bacteriu resista unei temperaturi de 90° in tēmpu de unu patrariu de óra, pentru ace'a in málaiu dar' mai cu sema in mamalig'a fierta bacteriele inca suntu vie cum se cade. S'a facutu dupa acea probe, cá ore déca s'ar' fierbe in mamaliga dimpreuna cu sarea, si ghipsu, nimicis'aru bacteriele? dar' nu s'au ajunsu rezultate positive, s'a aflatu inse, cá decau se pune intr'o mamaliga de 250 gr. bisulphatu de chinu 0.5 gr. si acidu saliliculu 0.03 gr., atunci bacteriele nu mai suntu in stare se causeza morbulu amentitu.

Cércanu in giurulu lunei.

Ánelulu seau cerculu, ce se aréta une-ori in giurulu lunei are numirea generala de cercanu. Cum-cá aparint'a lui insémna plóia, se póte esplicá din legile naturali si nu e numai una superstitiune. Cércanulu apare, candu curentele de aeru ecuatorialu, ce nevalesc de cátra sudu-vestu, vine in atingere si se amesteca cu curentele de aeru polaru, mai rece; priu acést'a micsiorandu-i-se temperatur'a, vaporii i-se condenséza, obducu ceriulu si cu acest'a si disculu lunei cu unu invelisiu norosu egalu. Radiete de lumina, ce strabatu prin acestu invelisiu norosu provóca, in urm'a legiloru de fractiune a luminei, fenomenulu numitu „*cércanu in giurulu lunei*“. Vaporii de apa condensându-se forméza nori, din cari, dupa aparerea fenomenului, la dóue trei dile si póte urmá plóia, dar' nu totu-de-a-un'a intrevenindu alti agenti, cari alunga plóia.

 Rogámu pre stimatii abonanti, cari inca nu si-au achitatu abonamentulu, se bine-voiéscu a ne tramite pretiulu.